

‘Meğerse ben Ermeni’ymişim’

TÜRKİYE’NİN ‘ÖTEKİ’LERİ ÇOK. SALT GALATA’DAKİ “ONLAR” ADLI VİDEO SERGİSİNDE BAZILARI KONUŞMA ŞANSI BULUYOR. FAKAT KONUŞANLARIN FOTOĞRAFLARININ ÇEKİLMESİ YASAK, SADECE İZLENEBİLİR.

JÜLİDE GÜNGÖR - İSTANBUL

2 Mayıs 2015, Cumartesi

Yaşını hiç göstermeyen sarı elbiseli bir hanımefendi var ekranda. Hemşinli. Anneannesi yöreye dini öğreten, Müslümanlığı anlatan biri. Kendisi çok zaman sonra gezmeye gidiyor memleketine, ararken tararken bir de bakıyor ki; meğer Ermeni’ymiş, anneannesi de öyle! Onun gibi çok var: Okulda bayrak direği tutturulmayan Yahudi çocuğu, annesiyle Kürtçe konuşturulmayan asker...

Anlatmaya başlamadan önce hakkında Yahudi olması dışında hiçbir şey bilmediğimiz kırmızı ayakkabılı hanımefendiyi dinleyelim: “...Okuldayken bayrak töreni kapalı bir salonda yapılırdı, ortaya bir bayrak gelirdi ve bayrağın sopasını tutmak gerekirdi ve bu gönüllülük esasıyla yapılırdı; parmağını kaldırır, gider, tutardın. Bu iyi bir şeydi anlaşılın ki, ben de istemiştim. Gittim bayrağın dibine kadar, sonra ne olduysa geri yollandım! Hiç anlamadım ben bunu o zaman. Yıllar sonra, herhalde mesela 40 yaşında falan anladım, yani geri yollanmamın tamamen kimliğimle ilgili olduğunu. Yani o Yahudi’nin eli kirli midir nedir, bilmiyorum, niye o bayrak direğini tutmamalıdır.”

O bayrak direğini tutamayan öyle çok vatandaşımız var ki... Sadece o da değil ayrıca. Zulme uğrama korkusuyla dedesinden Zazaca öğrenemeyen; arkadaşlarının “Senin

kuyruğun nerde?” sorusuna ne cevap vereceğini bilemeyen; bırakın polis, itfaiyeci, asker, savcı... Tarih öğretmeni bile olamayan; bölükte Kürtçe konuşmak yasak olduğu ve annesi de başka bir dil bilmediği için askerlik boyunca annesiyle doğru düzgün konuşamayan, annesinden duyduğu yegâne öğüt, “Evden çıkınca **Ermeni** kimliğini gizle, tamam mı?” olan...

Türkiye, çoğunluk tarafından makbul görülmeyenlerin, diğer deyişle ‘öteki’lerin hikâyeleriyle dolu. Aslında sadece Türkiye değil, dünya bunlarla dolu. Ama biz hep resmi şeyleri dinlemişiz. O yüzden şimdi, Orhan Pamuk’un roman (Kafamda Bir Tuhaflık) kahramanı Mevlüt’ün arkadaşı Ferhat’ın deyişleriyle resmi değil de şahsi görüşlerle karşılaşınca bir tuhaf oluyoruz. Anlatılanlar, yani bu şahsi anılar; mecliste başka bir dil konuşulmasına asla tahammülü olmayan birinin bile kafasını karıştırıyor.

VATANDAŞ, TÜRKÇE KONUŞ!

İpek Duben sağ olsun. İyi ki farklı etnik kökenleri, dilleri, inançları ve

cinsel yönelimleri olan 24 kişinin anlatılarını “Onlar” isimli sergi vesilesiyle bir araya topladı ve SALT Galata’nın alt katındaki dev ekranlara yansıttı. Sergide; Kürtler, Aleviler, Zazalar, Ermeniler, Yahudiler, Romanlar yanı sıra başörtülü kadınlar, şiddet gören kadınlar ve farklı cinsel kimlikli bireyler var. Yalnız Rumlar yok, Rum bulamamış Duben. Çünkü onların, “Biz böyle projelere kesinlikle katılmıyoruz.” gibi bir kararları, tavırları var.

Ciddi bir şekilde konuşan, anlatan bir Türkiye manzarası karşımızdaki. “Vatandaş Türkçe konuş!” yoksa da sonsuza dek sus’tan sonra... “Katılırsınız, katılmazsınız ayrı ama o sesleri dinlemek gerekiyor.” diyor ve ekliyor Duben: “Herkesin bir ‘Vatandaş Türkçe konuş!’ anısı var bu ülkede. Benim de... Galiba ilkokuldayken sokakta başkaca bir şey, dil konuşanlara ben de demiştim bir keresinde; ‘Vatandaş Türkçe Konuş!’ diye...”

Zaten sergideki beyaz gömlekli genç hanım gibi pek çok kişi şu fikirde: “Her ne kadar yakın arkadaşım olursa olsun, iş milliyetçiliğe dönerse herkes kendi tırnağını çıkartır gibi geliyor bana...” Ayrıca yine kareli gömlekli beyefendinin dillendirdiği bir gerçek de var ki;

“Dođduđunuz, yaşadığınız yerin/ülkenin dilini öğrenmeye ve oradaki insanlarla, en azından esnafla bir arada yaşamak için bir açıdan, küçük bir açı bile olsa erimeye mecbursunuz. ...Yani insan evinde ve bayramlarında ve yakın ailesiyle istediğini yapabilir de... řu deniyor bir şekilde: Burada yaşamaya devam edebilirsin ama susman gerekir!”

SORUMLU, DEVLETİN AZINLIK POLİTİKASI

Peki, ortak noktada nasıl buluşulabilir? Cevabı mavi elbiseli genç hanım versin: “Öteki”ler korkularından sıyrılınca ya da tabii bu yine gidiyor geliyor devlete dayanıyor; eğer lise kitabında o insanlar sadece o yarım sayfalık işte 1915 Ermeni katliamı diye bir şey okumasa, işte sürekli Ermeni dendiği zaman ASALA diye bir örgütten konuşulmasa belki... Yan yana geliş daha kolay olabilirdi. Bence bu kadar geç kalmasının en büyük nedeni hâlâ da süren, senelerdir de süren, yüzyıldır da süren devletin azınlık politikasıdır, yani hiçbir zaman yan yana gelmesine izin vermemiş bir politika vardır!”

Çok kanallı video enstalasyonu “Onlar” SALT Galata’da 28 Haziran’a kadar açık. 24 ayrı insan orada, gözünüzün içine baka baka anlatıyor. Hem tek tek hem de konu konuyu açar şekilde sanki bir yuvarlak masa toplantısında buluşmuşlar, birbirleriyle konuşuyorlarmış gibi... Kafanızı karıştırmak için ya da devletimizin gücünden emin olmak için gidin, izleyin. Çünkü Celal Salik’in de (Kara Kitap) dediği gibi: “Vatandaşlarımızın şahsi görüşleriyle resmi görüşleri arasındaki farkın derinliği devletimizin gücünün kanıtıdır.”

Anahtar Kelime: [Ermeni](#) , [İpek Duben](#)